

4. Rzeczpospolita Obojga Narodów – notatka

---

1. **Zygmunt II August** został koronowany w 1530 r. za życia ojca, Zygmunta I Starego, ale objął on tron po jego śmierci w 1548 r.

Elekcja *vivente rege* – wybór króla za życia poprzedniego monarchy.

2. Sytuacja międzynarodowa Polski i Litwy w połowie XVI w.

a) problem krzyżacki został rozwiązany, a księstwo pruskie było lennem Królestwa Polskiego,

b) zakończone zostały wojny z Wielkim Księstwem Moskiewskim, które w połowie XVI w. przekształciło się w cesarstwo (Carstwo Rosyjskie). Pierwszym carem został Iwan IV Groźny. Dążył on do przejęcia dawnych ziem ruskich, które należały do Wielkiego Księstwa Litewskiego. Rosja dążyła uzyskania dostępu do Bałtyku.

c) **W 1561 r.** wielki mistrz Zakonu Kawalerów Mieczowych **Gotard Kettler** podpisał **traktat w Wilnie z Zygmuntem II Augustem**. Na jego mocy Zakon uległ sekularyzacji, Inflanty zostały włączone do Litwy i Polski, a Kurlandia i Semigalia, księstwo świeckie, zostało lennem Polski i Litwy.

d) 1563 – 1570 – wojna o Inflanty

- stronami konfliktu były Rosja i Szwecja z jednej strony, Polska, Litwa i Dania z drugiej,
- przyczyny – walka o tereny sporne (dawne ziemie Zakonu Kawalerów Mieczowych, m.in. o Inflanty) oraz dominację na Morzu Bałtyckim
- pokój w Szczecinie – Szwecja otrzymała Estonię, Dania – wyspy na Morzu Bałtyckim, a Rzeczpospolita (od 1569 r.) Inflanty z Rygą. Rosja nie uzyskała dostępu do Bałtyku.

3. Przyczyny unii polsko – litewskiej w Lublinie:

- Zygmunt August nie miał spadkobiercy. Obawiał się więc o przyszłość Polski i Litwy. Dzięki unii pragnął zabezpieczyć przyszłość obu państw,
- średnia szlachta litewska pragnęła uzyskać przywileje, którymi cieszyła się szlachta polska. Dzięki nim szlachta litewska umocniła by swoją pozycję w państwie i ograniczyła rolę wszechwładnej magnaterii litewskiej
- Wielkie Księstwo Litewskie nie było w stanie samodzielnie obronić swoich granic przed Moskwą, Turcją i Tatarami, których potęga ciągle rosła,
- szlachta polska chciała mieć dostęp do ziemi litewskiej. Unia ułatwiłaby ekspansję gospodarczą na ziemie Wielkiego Księstwa Litewskiego przy niewielkim wysiłku gospodarczym i militarnym.

Chcąc zmusić magnaterie litewską na wyrażenie zgodny na unie król Zygmunt II August na sejmie w Lublinie ogłosił inkorporację Wołynia, Podola i Kijowszczyzny do Królestwa Polskiego.

4. Postanowienia unii w Lublinie 1569 r.:

- Powstało jedno państwo – **Rzeczpospolita Obojga Narodów**, złożone z dwóch równoprawnych części: Korony (dawne Królestwo Polskie) i Litwy (dawne Wielkie Księstwo Litewskie).
- Na czele państwa stał król Polski
- **Wspólne** miały być najwyższe organy władzy w państwie: król sejm (senat, izba poselska) a także moneta, polityka zagraniczna i prawo.
- **Odrębne** pozostały urzędy, skarby, wojsko i sądy.

Było to rzeczywiste połączenie dwóch państw – **unia realna**.

3. Skutki i znaczenie unii w Lublinie:

- oba państwa wzmocniły się – powstało jedno z największych państw europejskich, które mogło stawić czoło licznym wrogom,
- Korona zyskała nowych wrogów: Moskwę, Turcję i Tatarów. Od tej pory granica wschodnia stała się najbardziej niespokojną granicą, co prowadziło do zwiększenia wysiłku militarnego.

- polscy władcy uznali wschodni kierunek polityki zagranicznej za priorytetowy (wiodący).
- szlachta litewska uzyskała przywileje, dzięki którym mogła przeciwstawić się magnaterii
- szlachta polska zaczęła zakładać olbrzymie majątki na Wołyniu, Podolu i Ukrainie. Powstały tam latyfundia, wykształciły nowe rody magnackie
- Polska stała na wyższym poziomie cywilizacyjnym wobec tego nastąpiła polonizacja kultury litewskiej.